

Tweede Kamer

DER STATEN-GENERAAL

Verslag van de vergadering van de Bouwbegeleidingscommissie op 10 maart 2020

Griffie commissies Bestuur en Onderwijs
Bouwbegeleidingscommissie
R. Konings

Aanwezige leden: mevrouw Tellegen (commissievoorzitter, VVD), de heer Ronnes (CDA), de heer Dronkers (namens de OR), de heer Roza (namens het fractiepersoneel), mevrouw Tielens-Tripels en mevrouw Nollen (namens het ambtelijk personeel)

Aanwezige adviseurs: mevrouw Roos (Griffier), de heer Van Rhijn (directeur huisvesting en financiën van de Tweede Kamer), de heer De Bruijn (integraal adviseur), mevrouw Wouters (projectleider renovatie van de Tweede Kamer), de heer Unger (programmadirecteur renovatie van het RVB) en de heer Kuijpers (architect van het RVB)

*Griffier: mevrouw Konings
Adjunct-griffier: mevrouw Burger*

Afwezig met bericht van verhindering: de heer Kops (PVV), de heer De Groot (D66), mevrouw Diks (GL), mevrouw Kuiken (PvdA), de heer Öztürk (DENK), mevrouw De Vries (namens het fractiepersoneel). Afwezig zonder bericht van verhindering: mevrouw Beckerman (SP).

ALGEMEEN

1. Opening en mededelingen

De commissievoorzitter opent de vergadering en heet iedereen welkom.

Er zijn weinig BBC-leden aanwezig, onder andere vanwege andere afspraken. De commissievoorzitter geeft aan dat ook de ontwikkelingen rondom het coronavirus mogelijk van invloed gaan zijn op de aanwezigheid van leden en adviseurs.

2. Conceptverslag BBC-vergadering van 14 januari 2020

De programmadirecteur renovatie van het Rijksvastgoedbedrijf (RVB) merkt naar aanleiding van het verslag op dat het RVB en de Tweede Kamer doorgaan met het openbaar maken van vastgestelde ontwerpdocumenten. Het RVB zal, conform de afspraak 'openbaar tenzij', binnenkort weer nieuwe stukken online plaatsen. Het verslag wordt op dit punt verduidelijkt.

Een BBC-lid vraagt voorts naar de gebruikersbijeenkomsten die in februari hebben plaatsgevonden. Dit zijn de informele gesprekken tussen de architect, BBC-leden en de gebruikers per gebouwdeel met als doel dat gebruikers al tijdens het ontwerpproces input en ervaringen aan de architect konden meegeven, en dat BBC-leden vast konden kennismaken met het ontwerp in wording van het gebouw waarin zij nu werken (ter voorbereiding op de beoordeling van het volledige Voorlopig Ontwerp). De projectleider

renovatie van de Tweede Kamer geeft aan dat deze gesprekken goed zijn verlopen en waardevolle input voor de architecten hebben opgeleverd. In totaal zijn er 236 opmerkingen genoteerd, die bij de uitwerking van het Voorlopig Ontwerp (VO) of Definitief Ontwerp (DO) worden betrokken.

3. Terugkoppeling Presidium

De commissievoorzitter koppelt terug dat het Presidium heeft ingestemd met de governance-structuur en het bijbehorende organogram van de tijdelijke huisvesting en renovatie Tweede Kamer (zie agendapunt 4). De Voorzitter gaf daarbij aan tevreden te zijn over de huidige manier van werken met het nieuwe architectenteam.

4. Governance

De BBC bespreekt de definitieve governance-structuur van de tijdelijke huisvesting en renovatie van de Tweede Kamer.

De BBC is er voorstander van om de governance-structuur openbaar te maken. De leden vinden de suggestie die wordt gedaan om een publieksvriendelijke versie te maken een goed idee, aangezien de notitie erg 'taai' is. De commissievoorzitter brengt in dat het RVB betrokken dient te worden bij het omvormen van de notitie tot een publieksvriendelijke versie.

Ten aanzien van de inhoud van de notitie vraagt een BBC-lid waarom de Ondernemingsraad (OR) niet expliciet in de notitie vermeld staat. De directeur huisvesting legt uit dat de OR er niet instaat, omdat ook het Managementteam (MT) er niet instaat (de OR adviseert het MT). Het overleg tussen het MT en de OR dient namelijk al plaats te vinden vóórdát documenten in de in de notitie beschreven governance-structuur terechtkomen. Afgesproken wordt dat dit duidelijk in dit verslag wordt opgenomen. Het BBC-lid dat als vertegenwoordiger van de OR in de BBC zit merkt op dat deze manier van werken op dit moment goed gaat.

Een BBC-lid vraagt hoe de besluitvorming over de inrichting van de plenaire zaal en de commissiezalen in de governance-structuur wordt ingepast. Het is handig om daar duidelijkheid over te hebben voordat het aan bod komt. De commissievoorzitter geeft aan dat dit nog bepaald en nader uitgewerkt moet worden. Een BBC-lid benadrukt dat ook de ambtenaren betrokken dienen te worden; daarover is iedereen het eens.

Tot slot vraagt een BBC-lid wat de adviesrol voor de BBC is tijdens de verhuizing. De commissievoorzitter geeft aan dat er geen rol is waar het logistieke en operationele zaken betreft (dat ligt bij de ambtelijk secretarissen), maar wel als er bijvoorbeeld wijzigingen in het ontwerp aangebracht moeten worden.

5. Openbaarmaking

Op 31 januari 2020 heeft het RVB een tweede serie documenten over de renovatie van het Binnenhof openbaar gemaakt (zie agendapunten 2 en 4).

Naar aanleiding van de discussie over de governance-notitie (agendapunt 4) vraagt de commissievoorzitter hoe eigenlijk bepaald wordt welke documenten van de Tweede Kamer precies openbaar gemaakt worden. De directeur huisvesting geeft aan dat de afspraken over transparantie in principe alleen betrekking hebben op ontwerp gerelateerde documenten. Bij overige documenten (zoals de governance-notitie) zou er per geval een afweging gemaakt moeten worden. De BBC zou daarover het Presidium kunnen adviseren.

De commissievoorzitter concludeert dat de BBC voorstander is van zo veel mogelijk transparantie en dus het Presidium zal adviseren op korte termijn een publiekversie van de governance-notitie openbaar te maken.

RENOVATIE

6. Advies opstellen over het onderzoek naar de werkomgeving van de Tweede Kamer na de renovatie (Werkplekonderzoek)

De projectleider renovatie van de Tweede Kamer presenteert de belangrijkste uitkomsten van het onderzoek dat is uitgevoerd naar de wensen van Kamerbewoners ten aanzien van hun werkomgeving. De conclusies, aanbevelingen en vervolgstappen die voortkomen uit het onderzoek zijn richtinggevend voor de ontwerpers bij de uitwerking van het Definitief Ontwerp voor de renovatie. Waar mogelijk zijn/worden ze al meegenomen in het VO. De richting dient te worden bekrachtigd in het Presidium, na advies van de BBC.

De BBC-leden herkennen zich in de conclusies van het werkplekonderzoek. Er worden een aantal vragen gesteld/opmerkingen gemaakt:

- De commissievoorzitter benadrukt dat 'flexibel gebruik' niet verward dient te worden met 'flexwerken'. Flexibel gebruik houdt in dat ruimtes adaptief gebruikt kunnen worden, bijvoorbeeld doordat werkkamers ook ingericht kunnen worden als vergaderruimte. Meerdere leden spreken uit dat adaptiviteit van belang is vanwege de veranderingen in de ruimteverdeling na de verkiezingen. De BBC spreekt zich (nogmaals) stevig uit tegen flexwerken;
- Een BBC-lid vraagt hoe er rekening wordt gehouden met de verhuisbewegingen na verkiezingen. Dat kan er immers toe leiden dat de wensen voor de indeling van ruimtes steeds veranderen. De integraal adviseur legt uit dat de mate van flexibel/adaptief gebruik vooral een installatietechnisch vraagstuk is. Installatietechnisch is het namelijk belangrijk om te weten hoeveel mensen er maximaal in een ruimte moeten kunnen werken en of deze ruimte geschikt moet zijn als vergaderruimte. Daarbij geldt dat hoe meer installaties nodig zijn, hoe meer kosten en hoe groter het ruimtebeslag;
- Een BBC-lid vraagt in hoeverre er rekening wordt gehouden met groei. De projectleider renovatie van de Tweede Kamer antwoordt dat er geen vierkante meters bijgebouwd kunnen worden in het Tweede Kamergebouw zelf. Er zal dus goed onderzocht moeten worden hoe er slimmer met ruimtes omgegaan kan worden;
- De commissievoorzitter vraagt hoe de input die tijdens de gebruikersbijeenkomsten per gebouw is opgehaald zich verhoudt tot het werkplekonderzoek (zie agendapunt 2). Ze benadrukt dat de gebouw-specifieke wensen ook heel belangrijk zijn; vanwege de grote verschillen tussen de gebouwen kan het namelijk heel goed zijn dat de wensen voor de Kamer *als geheel* op punten anders zijn dan de wensen voor een *specifiek gebouw*. De projectleider renovatie van de Tweede Kamer geeft aan dat de input van de gebruikersgroepen ook zeker wordt meegenomen.

Ter vergadering blijkt dat het niet voor alle BBC-leden duidelijk was dat de bespreking van vandaag al zou moeten leiden tot een conceptadvies. Bovendien zijn er veel leden afwezig. Afsproken wordt dat de leden worden geïnformeerd over het vervolg.

7. Planning functioneel Voorlopig Ontwerp (VO)

Het Ontwerpatelier licht toe dat het concept-functioneel VO momenteel wordt getoetst en dat er in maart een go/no go-moment is gepland. Na de 'go' kan de BBC aan de slag met het beoordelen van het VO. Dat is naar verwachting in de maand april, waarbij het de bedoeling is dat het advies voor het meireces klaar is. Het voorstel is om drie vergaderdata in te plannen: 7 april, 14 april en 21 april. De BBC-leden kunnen zich vinden in deze planning. Een van de BBC-leden merkt op dat de opkomst tijdens de BBC-vergaderingen een punt van zorg is. Die zorg wordt breed gedeeld.

Een ander BBC-lid vraagt wanneer de Kamerbewoners over het VO geïnformeerd kunnen worden. Er wordt geopperd daarvoor een lunchbijeenkomst te organiseren. Dat kan zodra het functioneel VO is vastgesteld.

8. Notitie van het RVB over de huisvestingsbehoefte van de gebruikers

De programmadirecteur renovatie van het RVB legt uit dat er met de renovatie een 'schuif' plaatsvindt in de indeling van het Binnenhof tussen de vier gebruikers (Tweede Kamer, Eerste Kamer, Raad van State en Algemene Zaken). Dat wil zeggen dat er vierkante meters tussen de vier gebruikers uitgewisseld kunnen worden. De beoogde schuif wordt op onderdelen herzien tot een schuif 2.0. Voor de Tweede Kamer betekent deze schuif dat er per saldo iets aan m² bijkomt ten opzichte van de huidige situatie, maar aanzienlijk minder dan ten opzichte van het oorspronkelijke Voorlopig Ontwerp. Het is niet toereikend om de extra huisvestingsbehoefte op te lossen. Het RVB werkt daarom ook aan een huisvestingsplan voor de Kamer.¹ De directeur vraagt de BBC advies uit te brengen aan het Presidium.

De commissievoorzitter merkt op dat vooraf niet duidelijk was dat de BBC hierover geacht werd een advies uit te brengen. De BBC-leden stellen daarom alleen een aantal vragen over wat de schuif betekent. De BBC brengt geen advies uit.

De commissievoorzitter vraagt of alle ruimtegerelateerde vraagstukken meegenomen worden in het huisvestingsplan. Het plan zou integraal alle aspecten van ruimtebehoefte moeten meenemen, dus niet alleen de schuif, maar ook de gevolgen de motie Jetten over de ondersteuning van parlementariërs en ook de andere gebouwen van de Tweede Kamer. De integraal adviseur legt uit dat het project Renovatie Binnenhof alleen over de gebouwen aan het Binnenhof gaat, en dus bijvoorbeeld niet over het Logement of het integrale huisvestingsplan. Het is wel mogelijk om aanpalende projecten, zoals het renoveren van het Logement, gelijktijdig uit te voeren. Ook de programmadirecteur renovatie van het RVB geeft aan graag te willen afspreken dat dit gelijktijdig aangepakt wordt.

9. Ontwerp voor gebouwdeel N

Na afloop van de vergadering krijgt de BBC in het Ontwerpatelier een presentatie over de beoogde ingrepen in gebouwdeel N, waarbij aandacht wordt besteed aan de publieksentree, de plek van het Statenlokaal, Nieuwspoor, de Schepelhal, de logistiek en restaurants. Een van de BBC-leden vraagt of de beoogde capaciteit voor de restaurants voldoende zal zijn. Het Ontwerpatelier antwoordt bevestigend, aangezien het Pleinrestaurant op verdieping 1 momenteel ook niet altijd vol zit. Het Ontwerpatelier meldt eveneens dat het voorstel voor het restaurant uitgebreid met het Restaurantbedrijf is besproken. Bij de bespreking van de publieksentree brengt de commissievoorzitter in dat er gekozen moet worden voor een sober en doelmatig ontwerp.

TIJDELIJKE HUISVESTING

10. Communicatieaanpak *Op weg naar B67*

De bespreking van dit agendapunt wordt doorgeschoven naar een volgende vergadering.

OVERIG

11. Rondvraag en sluiting

De commissievoorzitter sluit de vergadering en bedankt iedereen voor zijn aanwezigheid.

¹ In verband met marktgevoelige informatie is het verslag op dit punt beknopt.